

STOPZETTING GRONDWATER-ONTTREKKINGEN IN DELFT VRAAGT OM EEN ZORGVULDIGE GOVERNANCE AANPAK

Bart Teeuwen*

■ In april van dit jaar besloot de gemeente Delft op 1 mei te beginnen met een gefaseerde stopzetting van de grondwateronttrekkingen aan de rand van de binnenstad op het terrein van de voormalige Gist- en Spiritusfabriek, sinds 1999 het centrum voor biotechnologie van DSM. Het is een delicate kwestie die de afgelopen jaren tot veel discussie en onrust onder vooral de bewoners van de oude binnenstad heeft geleid over mogelijk aanzienlijke schade aan hun huizen door grondwateroverlast. Dat is ook begrijpelijk, want het betreft hier een van de grootste stedelijke grondwateronttrekkingen in ons land: 10,5 miljoen m³ grondwater per jaar.¹

■ Omdat ik zelf ook huiseigenaar ben van een pand in de binnenstad en mij zorgen maakte over de governance aanpak door de gemeente, besloot ik in een open brief aan de gemeente hiervoor aandacht te vragen. De open brief is geplaatst in de krant 'Delft op Zondag' van 7 mei en luidt (na enkele inleidende zinnen) als volgt:

“De bewoners zijn terecht bezorgd, omdat de gemeente in de externe communicatie vrij stellig betoogt dat de gemeente schadevoorkomende maatregelen zal treffen in het openbaar stedelijk gebied en dat huiseigenaren zelf moeten opdraaien voor eventuele schade ontstaan door de stopzettingsoperatie. In juridische termen zegt de gemeente in feite dat een huiseigenaar die in de toekomst eventuele schade wil gaan claimen bij de gemeente, zal moeten ‘bewijzen’ dat de gemeente (juridisch verwijtbaar) onzorgvuldig heeft gehandeld en op basis daarvan geleden schade moet vergoeden. Hoe zit dit nu precies?”

Het onderwerp intrigeert ook mij als huiseigenaar van een pand aan het Noordeinde. Daarnaast ben ik als jurist in mijn werkzame periode bij Rijkswaterstaat nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling van beleid en wetgeving inzake het grondwaterbeheer. Er is alle reden om op dit aspect wat dieper in te gaan, want het gemeentelijk standpunt heeft tot de nodige verwarring en onrust geleid onder de bewoners.

Vooropgesteld: de gemeente moet een ongekend lastige klus zien op te lossen. De gemeente heeft de afgelopen jaren in goed overleg met vele betrokkenen (overheden, kennisinstituten en bewonersorganisaties) gewerkt aan een zorgvuldige afbouwstrategie. Een uitgebreid monitoringsprogramma moet ervoor zorgen dat de effecten van de gefaseerde afbouw nauwkeurig kunnen worden gevolgd en dat het afbouwproces zo nodig door de gemeente kan worden bijgesteld. In dat opzicht kan zeker worden gesproken van een zorgvuldige aanpak door de gemeente. Maar de gemeente moet meer doen om te voorkomen dat de rechter straks toch een schadeclaim honoreert van een huiseigenaar bij daadwerkelijke schade door grondwateroverlast als gevolg van de stopzetting van de grondwateronttrekkingen. Het juridisch beoordelingskader hiervoor is de in artikel 3.6 van de Waterwet vastgelegde bepaling die op de gemeente een zorgplicht legt om “in het openbaar stedelijk gebied maatregelen te treffen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort”. Het betreft hier een inspanningsverplichting voor de gemeente en niet een resultaatverplichting. De gemeente is dus gehouden al het mogelijke te doen om wateroverlast door een te hoge grondwaterstand (door welke oorzaak dan ook) te voorkomen. Gelet op de jurisprudentie inzake

* **Bart Teeuwen** is zelfstandig adviseur en lid van de redactieraad van dit tijdschrift.

wateroverlastzaken is die verplichting sterker in situaties waarvan bekend is dat er mogelijk problemen kunnen ontstaan. In verband hiermee heeft de gemeente in het in juni 2016 vastgestelde Rioleringsplan 2017-2020 aangegeven dat bij de vervanging van oude (lekkende en dus drainerende) rioleringen nu ook echte drainage buizen in de straat zullen worden aangelegd, indien het grondwater hoger staat dan 50 cm. De eigenaren van huizen dienen volgens de gemeente dan nog wel op hun eigen perceel drainage en/of andere maatregelen te treffen om privé grondwateroverlast te voorkomen.

Maar de daadwerkelijke invulling van deze rolverdeling tussen gemeente en huiseigenaren zou in het licht van de geschetste afbouwstrategie van de oude Gistfabriek grondwateronttrekkingen nog wel eens tot fikse problemen aanleiding kunnen gaan geven. Want waar houdt de gemeentelijke zorgplicht op, en waar begint die van de huiseigenaren? In principe zou de gemeente zodanige drainagemaatregelen moeten nemen dat de huiseigenaren in ieder geval niet met onevenredig hoge kosten worden opgezeald. Dat vereist intensief overleg tussen de gemeente en de bewonersorganisaties. Dat proces zal een structureel onderdeel moeten vormen van het afbouwproces van de waterwinning op het Gist-terrein. Alleen dan kan worden voorkomen dat gemeente en bewoners in een conflictsituatie belanden met mogelijk langslappende juridische processen. Dat is in niemands belang.

Daarom geef ik de gemeente in overweging de dialoog met de bewoners hierover aan te gaan en niet nu al in de publieke communicatie simpel te stellen dat de bewoners hun eigen problemen maar moeten oplossen.”

Heeft mijn oproep effect gehad? Dat moet nog worden afgewacht, maar een eerste stap is gezet. Enige dagen na het verschijnen van de openbare brief kreeg ik een uitnodiging van de gemeente om mijn oproep nader toe te lichten. In eerste instantie zou het gesprek met de wethouder plaatsvinden, maar het werd uiteindelijk een gesprek op ambtelijk niveau met de projectleider van het stopzettingproject en zijn net aangetreden opvolger. Het was een open gesprek. Duidelijk bleek dat ook de gemeente nog worstelt met de vraag hoe met de burgers te communiceren. Tot nu toe lag het accent nog

sterk op de technische aspecten van het vraagstuk en is de bestuurlijke-juridische dimensie wat onderbelicht gebleven. In het gesprek heb ik aangegeven dat een dialoog aangaan met de bewoners over de technische maatregelen niet voldoende is. De gemeente zal zich ook moeten beraden op de vraag welke aanvullende maatregelen in de juridische sfeer nodig zijn. Met het oog op de gewenste op maat aanpak heb ik voorgesteld een schadevergoedingsregeling in te stellen. Kern van de regeling is dat een onafhankelijke deskundigencommissie verzoeken behandelt van individuele burgers die schade lijden welke redelijkerwijs niet voor hun eigen rekening zouden moeten komen (Hiermee wordt ook recht gedaan aan het solidariteitsprincipe). De commissie geeft een advies aan de gemeente over het schadevergoedingsverzoek. De gemeente mag alleen gemotiveerd het advies naast zich neerleggen. Het besluit tot afwijzing van het verzoek om schadevergoeding staan vervolgens open voor beroep op de onafhankelijke bestuursrechter.

Dit laatste aspect is inmiddels in een vergadering van de gemeenteraad zijdelings aan de orde geweest, maar nog niet echt omarmd door het gemeentebestuur. De gemeente heeft in de vergadering toegezegd de communicatie met de burgers actief op te pakken, maar over het instellen van een schadevergoedingsregeling wil het bestuur zich de komende tijd eerst nog beraden.

Wordt vervolgd.

1 Toelichting. Dit is de maximale hoeveelheid op te pompen grondwater opgenomen in de huidige uit 1997 daterende vergunning van de provincie. Toen DSM in 2004 aankondigde te willen stoppen met de onttrekkingen, is er een bestuurlijk overleg opgericht bestaande uit de provincie, het Hoogheemraadschap Delfland en de gemeente Delft. Na lang overleg werden in 2010 afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten voor het voortzetten van de onttrekkingen in afwachting van een definitieve oplossing. Nadat later de provincie zich terugtrok uit het verleg en het hoogheemraadschap zijn aandeel had afgekocht, nam de gemeente de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de afhandeling van de zaak geheel op zich. Zo valt te verklaren, waarom de gemeente in april dit jaar het besluit tot gefaseerde afbouw van de onttrekkingen heeft genomen. ■